

O PIESĂ DE BRONZ DESCOPERITĂ ÎN TERITORIUL HISTRIAN*

Alina PASCALE

Amor

Descoperire întâmplătoare din comuna Istria, județul Constanța. Inv.: Ist.1/1996. Înălțime 3,90 cm. Starea de conservare este relativ bună; lipsesc aripile și antebrațele. Turnare plină. Patină brun-verzuie. Piesa pare să fi fost capacul unui vas de mici dimensiuni, poate al unui opaiț.

Zeul este reprezentat copil. El stă așezat pe valva unei scoici, cu piciorul drept întins și cu cel stâng mult tras înapoi și îndoit, laba fiindu-i suprapusă de gamba piciorului drept. Corpul grăsuț este înclinat spre stânga, la fel și capul, ușor aplatizat. Are brațele întinse. Trăsăturile feței sunt slab conturate; zâmbește ușor. Părul, puțin evidențiat, caracteristic unui bebeluș, pare strâns la spate (Pl. I, a, d). Din aripi s-a păstrat foarte puțin, iar între ele se remarcă o adâncitură (Pl.I, b).

Scoica de tip pieptene (*pecten*)¹ prezintă în dreptul *umbon*-ului (creștetul scoicii) o prelungire asemenea unui peduncul de frunză². Aripile sunt perforate (Pl.I, c), iar prin ele este posibil să fi trecut un inel sudat în locul adânciturii, astfel că putem presupune că atât inelul, cât și pedunculul foloseau la manevrarea capacului.

Deoarece la Histria nu au fost identificate până în prezent ateliere de fabricat bronzuri, piesa provine, bănuim, din import. Este un model de amoraș rar întâlnit, unul asemănător fiind descoperit la Carnuntum³. Asemănarea dintre cele două piese este izbitoare, atât ca proporții (înălțimea piesei de la Carnuntum este de 4 cm), cât și ca trăsături. Spre deosebire de piesa de la Histria, cea de la Carnuntum este una de sine-stătătoare, o statueta. Ea nu este datată, așadar nu poate oferi nici un indiciu cronologic pentru piesa aflată în discuție⁴.

Poziția picioarelor este specifică figurinelor de bronz din sec. II-III p. Chr.

* Piesa ne-a fost oferită spre publicare de către doamna Catrinel Domăneanțu. Ținem să-i mulțumim pe această cale.

¹ *Lumea animalelor. După Brehm*, București, 1964, p. 102.

² *Ibidem*, p. 100, fig. 18.

³ R. Fleischer, *Die Römischen Bronzen aus Österreich*, Mainz, 1967, pl. 56, fig. 103.

⁴ *Ibidem*, p. 87.

care reprezintă copii⁵. Ceea ce ar permite datarea mai timpurie a piesei este forma capului, dar și modul de redare a părului. Întrucât statuetele de amorași din sec. II-III p. Chr. au părul puternic evidențiat și prezintă un moț pe creștet⁶ (*cirrus*), piesa aceasta poate fi plasată mult mai devreme. Lipsa moțului sau a unei coafuri elaborate se întâlnește mai ales în reprezentările ceramice din epoca elenistică târzie⁷. Un alt indiciu folositor pentru datarea piesei este scoica, un element prezent în arta romană, în special în mozaicuri, la sfârșitul sec. I a. Chr. și începutul sec. I p. Chr.⁸ La toate acestea se adaugă și faptul că pe discul multor opaițe romane de bronz din sec. I a. Chr. - I p. Chr. sunt reprezentate atât figuri de amorași, cât și scoici⁹. Un opaiț de bronz descoperit în Bulgaria, care are un capac asemănător – respectiv un amoraș care stă pe o lebedă – este datat în sec. I - II p. Chr.¹⁰

Pornind de la elementele menționate mai sus, propunem ca datare pentru piesa noastră sec. I p. Chr.

⁵ P. Cassola Guida, *Bronzetti a figura umana dalle collezioni dei Civici Musei di Storia ed Arte di Trieste*, Venezia, 1978, p. 103, fig. 82, p. 106, fig. 85.

⁶ L. Țeposu-Marinescu, C. Pop, *Statuete de bronz din Dacia Romană*, București, 2000, pl. 28, nr. 50, nr. 51; pl. 29, nr. 52, nr. 53, nr. 54, nr. 55; pl. 30, nr. 56, nr. 57; pl. 31, nr. 58; pl. 32, nr. 60, nr. 61; pl. 62, nr. 62; pl. 33, nr. 63.

⁷ A. Rădulescu, L. Buzoianu, M. Bărbulescu, N. Cheluță-Georgescu, *Reprezentări figurate în așezarea de epocă elenistică de la Albești, Pontica*, 28-29 (1995-1996), p. 29, pl. VI, fig. 30, fig. 31.

⁸ A.M. Liberati, F. Bourbon, *Splendours of the Roman World*, London, 1996, pp. 178-179. În partea de jos a acestui mozaic de la Pompei există o scoică tip *pecten*.

⁹ H. Walters, *Catalogue of the Greek and Roman Lamps in the British Museum*, London, 1914, nr. 439, 541, 633, 752, 870, 956, 1116 (amorași), 41, 42, 472, 718, 841, 1004 (scoici).

¹⁰ Г. Кузманов, *Римски Бронзови Лампи от Националният Археологически Музей, музеи и паметници на културата*, 24, 1984, 1, pp. 39-40, tip. 10.

PL. I

A BRONZE PIECE FROM HISTRIAN TERRITORY

Abstract

In 1996, in the village of Istria (Constanța) a piece of bronze was discovered, representing an Amor, sitting on a shell, that must have been the lid of a bronze lamp. It is a rare pattern of Amor, therefore very difficult to be set a date for. However, judging by the characteristics –flat head, face traces slightly outlined, body rather fat, arms wide open, left foot leaning on the right leg's shank- as well as by the presence of the shell, the piece can be dated in the 1st century A.D.